

Illustrasjon: Marvin Halleraker

Langt, langt borte så han noe grønt lyse og glitre

Kommentar

Kjetil B. Alstadheim,
politisk redaktør

Hold på lommeboken når noen skal berge klimaet og sier «industrieventyr».

Få ting vil være viktigere i norsk politikk og økonomi i dette tiåret enn den grønne omstillingen. Hvordan den skal skje, er ikke avklart.

Klimamålet for 2030 er mer forpliktende enn noe tidligere klimamål. Jobben med å oppfylle det kan ikke skyves til 2029. Forpliktelsen gjelder utslipp også i 2021, 2022 og hvert år fremover.

Klimameldingen er en plan for hvordan det skal gjennomføres. Men det ble ikke noe forlik om meldingen i Stortinget denne uken.

Det viktigste tiltaket fra regjeringen er å trappe opp CO2-avgiften frem mot 2030. Det skal bli dyrere å slippe ut. Et flertall

støtter en slik strategi. Men partiene som utgjør flertallet, skal ikke lage budsjetter sammen. Regjeringspartiene er avhengig av Fremskrittspartiet, som er imot økt CO2-avgift. De rødgrønne har Senterpartiet, som er like steilt imot.

Uenigheten om avgifter og andre tiltak vil ligge der uløst når stortingsvalget til høsten er over og noen skal forhandle om budsjett med enten Frp eller Sp.

Samme dag som det ikke ble noen bred klimaenighet på Stortinget, mottok finansminister Jan Tore Sanner utredningen «Norge mot 2025». En gruppe økonomer hadde fått i oppdrag å gi råd om hvordan norsk økonomi kan komme best mulig ut etter koronakrisen.

Rapporten er interessant ikke minst med tanke på hvordan klimapolitikken bør utformes.

Entusiasmen for statlige bidrag til grønn omstilling er stor. Det er lett å forstå. Økte avgifter er upopulært. Utdeling av penger til noe som kan gi arbeidsplasser, skaper større begeistring.

Kompromisset i en vanskelig forhand-

ling kan dermed lett bli at forurensere betales i stedet for at forurensere betaler.

Mange tror på eventyr

Det mangler ikke på ideer til prosjekter som bør få støtte fra staten.

Senterpartiets nestleder, Anne Beathe Tvinnereim, mener satsing på fôr til både husdyr og fiskeoppdrett basert på norske ressurser kan bli et «industrieventyr».

SVs Kari Elisabeth Kaski vil ha et statlig hydrogenselskap fordi det kan bli et «industrieventyr».

NHO-sjef Ole Erik Almlid mener teknologi for karbonfangst og -lagring kan bli «et stort norsk industrieventyr og et veiskille i norsk og europeisk klimapolitikk».

Både Høyre og Arbeiderpartiet mener flytende havvind kan bli «et industrieventyr».

For å nevne noe. Klimaeffekten av eventyrene er ofte usikker. De handler gjerne vel så mye om industriutvikling og et håp om arbeidsplasser som målbare kutt i utslipp.

Ikke minst er det påfallende hvor avhengig prosjektene er av at staten tar det meste av regningen.

Eventyrlig regning

I utredningen brukes satsingen på havvind som eksempel. Equinor får statsstøtte for å utvikle prosjektet Hywind Tampen. Det er flytende vindmøller som skal gi strøm til plattformene Snorre og Gullfaks. Håpet er at støtten skal hjelpe frem det som kan bli en eksportvare for Norge.

Hvis flytende havvind virkelig kan bli en så stor suksess, ville kanskje Equinor med partnere også være villig til å spytte i en del i prosjektet. Økonomene har kikket på hvor mye oljeselskapene bidrar med. Og det er ikke stort.

- Totalt koster prosjektet cirka 5 milliarder kroner.

- Statsstøtten fra Enova er på 2,3 milliarder kroner.

- Equinor og partnere bidrar med 2,1 milliarder. Men 30 prosent av dette er fra staten gjennom SDØE.

- Oljeselskapenes bidrag er dermed 1,5 milliarder kroner. Men fradragene i oljeskatten er romslige. De dekker opp mot 90 prosent av bidraget.

Etter skatt dekker oljeselskapene 0,15 milliarder kroner av regningen. Altså cirka 3 prosent.

Til gjengjeld sitter de, og ikke staten, igjen med rettighetene og eventuelle gevinster av teknologien som utvikles. Så oljeselskapene pumper ikke lenger bare olje opp fra havbunnen. De pumper også penger ut av Oljefondet. En slags sirkulærøkonomi.

Statens risiko, andres gevinst

En tilsvarende problemstilling gjelder satsingen på teknologi for karbonfangst og -lagring. Altså å hente ut CO2 fra utslipp og stappe det ned i reservoarer under havbunnen. Statens bidrag er stort i satsingen som kalles Langskip. Men statens oppside - altså mulighet for gevinst - er beskjeden.

I debatten om slike prosjekter vises det gjerne til at staten tok en aktiv rolle ved starten av det norske oljeeventyret. Det er riktig, og det viste seg å være klokt. Politikerne sikret kontroll over ressurser og inntekter til fellesskapet. Et viktig ord her er «inntekter». De prosjektene det nå snakkes om, sikrer først og fremst utgifter til fellesskapet.

Staten har en rolle å spille. Fangst og lagring av CO2 er viktig for verden. Teknologien trenger hjelp for å få fart. Gjør flytende havvind det? Det er mer usikkert.

Uansett er poenget fra økonomene at staten må sikre seg sin del av en mulig gevinst. Og at politikere må passe seg for å bli forført av visjoner - selv om de er grønne. Hvis private investorer ikke vil putte egne penger i et eventyr, er det en risiko for at det er akkurat hva det er.

Altså eventyr.